

PROPAGANDISTICKÉ LAHŮDKY

Obsah

Čarodějnický sabat ve městě alchymistů	2
Přehrát video	
Děti Donbasu	3
Přehrát video	
Dobrou noc, děti	4
Přehrát video	
Jsem ruský okupant	5
Přehrát video	
Můj Putine	6
Přehrát video	
Někoho, jako je Putin.	7
Přehrát video	
Putinova armáda	8
Přehrát video	

Čarodějnický sabat ve městě alchymistů

[Přehrát video](#)

Reportáž soukromé ruské televize „5“ se věnuje **konferenci Fórum 2000**, která je od roku 1996 každoročně pořádána v Praze z iniciativy tehdejšího prezidenta České republiky Václava Havla, japonského filantropa Yoheie Sasakawy a nositele Nobelovy ceny míru Elieho Wiesela. Jejím tématem je obecně **demokratizace a otevřená společnost**. Početná mezinárodní účast celé řady hostů – politiků, akademiků, disidentů a aktivistů – proto neunikla pozornosti ruských médií. Reportér televize se do Prahy vydal a výsledná reportáž akci popisuje jako setkání čarodějnic či alchymistů **s jednoznačným sarkastickým a kritickým vyzněním**.

Kritika současné ruské administrativy, a zvláště pak prezidenta Putina je na mezinárodním poli velmi intenzivní, a je proto třeba ji utupit. Jedním z tradičních prostředků nejen propagandy je využití tzv. **argumentačních faulů**. V tomto případě se jedná o tzv. **faul ad hominem**, tedy útok na osobu, která je nositelem nějakého názoru. Cílem je zpochybnit autoritu osoby (nebo skupiny osob) tak, aby se pak její názory a obecně informace, které podává, staly nedůvěryhodnými, bez ohledu na svou kvalitu a průkaznost.

Reportáž účastníky konference podle vzoru ad hominem popisuje jako snoby: „Ochránka s mikrofonom v rukávu, luxusní auta, slavnostní atmosféru podtrhuje koberec a svíčky, svátečně oblečení účastníci jsou velmi nároční vůči úslužné, ale nepříliš pozorné obsluze.“ Případně jako bezvěrce hanobící křesťanské tradice: „Zítřka se světoví demokraté budou bavit o demokracii, dnes večer se ale pije šampaňské a na místě bývalého oltáře se hraje rocková hudba. Pod freskami ze 14. století se vedou opilecké debaty o lidských právech.“ Kritici ruského režimu pak nejsou nic jiného než „zapomenutí darmošlapové a vyložení diverzanti“. V reportáži divák nezaslechne nic z obsahu, který byl diskutován, ani z přednesených argumentů, pozornost je soustředěna pouze na účastníky a samotnou organizaci akce. Taková televizní reportáž v divákovi zanechá přesně ty pocity, jaké má v úmyslu v něm zanechat. Nelze totiž předpokládat, že běžný občan Ruska konferenci kdykoli navštíví či si k ní vyhledá více informací. Televize je tak prostředníkem, který mu ji zprostředkuje a jasně stanoví, jaký je třeba si na danou událost udělat názor.

Děti Donbasu

[Přehrát video](#)

Petrohradský TV kanál **Úsměv dítěte** odvysílal animovaný klip, který údajně vytvořily děti z uprchlického tábora v Rusku (kam utekly před konfliktem na východní Ukrajině). Video je **animací dětských kreseb** spolu s koláží fotografií konkrétních dětí, které se (zřejmě) na videu podílely. Mírumilovný život na Donbasu (místo konfliktu) vystřídá animace **zachycující destrukci a hrůzu způsobenou ukrajinským bombardérem**. V druhé části klip zobrazuje mladíka v tričku s mírovým symbolem, který v televizi odmítá sledovat tyto události a přepíná na jiný program. Události jej nicméně nakonec dostihnou, jeho dům je zasažen bombou. Video tak má jasné **protipacifistické vyznění**, spolu s apelem „Zachraňte obyvatele Donbasu před ukrajinskou agresí“.

V době válečného konfliktu není překvapivé, že obě nepřátelené strany podávají značně zkreslený obraz událostí. Toho lze docílit různými způsoby a **využití dětí je jistotou, která vždy fungovala**. Formát rozpořbovaných obrázků, jejichž autory jsou děti samotné, navíc sdělení dodává nebývalou autenticitu (byť je zřejmé, že děti by takovouto animaci jen těžko zvládly samy vytvořit).

Za rozvahu stojí, **komu je primárně video určeno**. Objevilo se s anglickými titulky, takže to nahrává možnosti zaměření na světovou veřejnost. Nicméně zobrazení mladíka s mírovým symbolem na tričku ve videu poměrně jasně cílí na Rusy, kteří odmítají ruskou vojenskou intervenci na východní Ukrajině. Video ale postrádá to nejdůležitější, tzv. Call to Action, tedy jasnou výzvu k akci – vyzývá sice k záchraně donbaského obyvatelstva, nedává však najevo možnost, jak se jednoduše připojit, co konkrétně udělat, a jeho propagandistický potenciál je tím značně omezen.

Za zmínku také stojí, že televizní kanál **Úsměv dítěte** je pobočkou americké sítě TV stanic Trinity Broadcasting Network, která o sobě uvádí, že je „největší světovou náboženskou sítí a nejsledovanějším americkým religiózním kanálem. (...) Ruská pobočka rozšiřuje dopad působení křesťanské televize po celém světě“.

Dobrou noc, děti

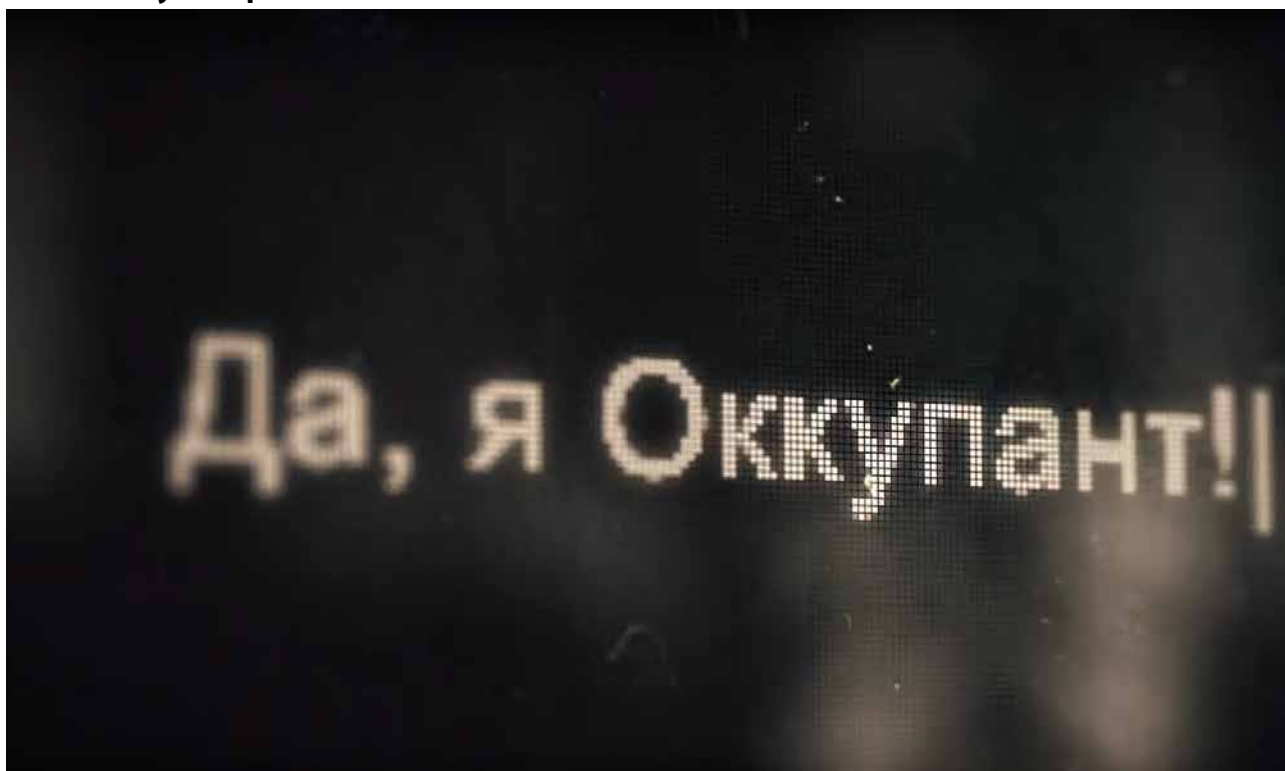
[Přehrát video](#)

Pořad **Dobrou noc, děti** patří mezi **stálice programu ruské státní televize**, které provázely několik generací ruských dětí. Formát pořadu je vždy stejný: moderátorka či moderátor vede s některou z loutkových postav zvířat rozhovor na konkrétní téma, který má mít výchovný charakter. Poté následuje animovaná pohádka a rozloučení s malými diváky. 11. března 2014 se tématem stal také **vstup do armády a osobní účast v ozbrojeném konfliktu**. Loutka pes Fil vyjádří chuť sloužit v armádě. Moderátorka rozebírá úlohy, jaké mohou psi v armádě plnit, na závěr jej nicméně trochu zklame, protože uvede, že do armády mohou vstoupit jen dospělí. Míra účinnosti mediálního sdělení je silně závislá na tom, jak se autorovi podaří vybrat a patřičně oslovit konkrétní cílovou skupinu. **Publikem jsou v tomto případě děti**. Sdělení je velmi vhodně umístěno do oblíbeného televizního pořadu, využívá populárních postaviček, které se zprostředkovaně stávají důvěryhodnými a zábavnými nositeli daného sdělení, jímž je v tomto případě atraktivita služby v armádě a nutnost utkávat se s nepřítelem.

Motivem je nepochybně oslovit děti s tím, že **je třeba být připraven na konflikt** a že **služba v armádě je přirozenou součástí života** ruské společnosti. Vzhledem k době odvysílání (březen 2014) se jasně nabízí i spojení s tehdy probíhající **ruskou anexí Krymu**. Faktem je, že vojenská služba je v Rusku povinná. Podpora ruské armády a chuť studovat na vojenských univerzitách se od roku 2014 zdvojnásobila. Neskrývaným úsilím ruského režimu se pak v poslední době stala právě **militarizace dětí**. V Rusku existují stovky vojensko-patriotických klubů, kde se děti od pěti let učí bojovým uměním, ovládání zbraní a přežití v těžkých podmínkách. V roce 2014 jeden z těchto klubů uspořádal pro ostatní kluby konferenci na téma „Pomoc Novorusku“, jasně odkazující k oblasti východní Ukrajiny, kde je dnes vedena válka.

Ačkoli se ruská televize proti nařčení z propagandistického působení na děti ostře ohradila, pořad s roztomilými zvířátky se ve světle nové militaristické doktríny ruského režimu stává účinným střípkem ruské propagandy.

Jsem ruský okupant

[Přehrát video](#)

Virální video **Jsem ruský okupant** zasáhlo internet v březnu 2015 nevídanou silou. Do dnešního dne **ho zhlédlo více než osm milionů diváků**. Stalo se jedním z nejvýraznějších a nejúspěšnějších mediálních sdělení ruské propagandy vytvořených pro **virální sdílení** na sociálních sítích. Tomu napomohlo také vědomé rozhodnutí jej hned po jeho vzniku opatřit **titulky ve 13 jazycích**, mj. také vietnamskými či slovenskými. Nejedná se ovšem o oficiální státní propagandu. Autorem videa je 29letý Rus Jevgenij Zhurov, grafický designér na volné noze. „Proti Rusku je vedena totální informační válka. (...) Udělal jsem to hlavně pro nás, abychom nezapomněli své významné dějiny,“ uvádí autor videa pro BBC.

Video se vyznačuje především **vysohou kvalitou zpracování**, je informačně nabitě – kulometně sází argumenty přesvědčující diváka o tom, že **kam Rusko během svých dějin vstoupilo, tam následoval pokrok a rozkvět**.

Forma zpracování mediálního sdělení – to, jak se autor snaží upoutat divákovu pozornost – může mít velký vliv na to, jak bude toto sdělení divákem přijato. V tomto případě je působivým nepochybně dynamický střih, atraktivní animovaná infografika, velmi kvalitní grafické podklady a zpracování, dramatická hudba, krátký formát.

Video nepokrytě **uznává, že Rusko v minulosti okupovalo a nadále okupuje některé země**. Omluvou za to má nicméně být skutečnost, že **země pod ruskou okupací vzkvétají**. Autoři nabízejí určitý úhly pohledu, kdy jsou **některé informace ve sdělení obsaženy, zatímco jiné jsou záměrně vypuštěny** (např. hladomor na Ukrajině v letech 1932–1933, v jehož důsledku zemřely miliony lidí, cíleně řízený Stalinovým režimem).

Zajímavosti

Poněkud děsivých souvislostí vše nabylo ve chvíli, kdy toto video sdílela na svém oficiálním twitterovém profilu ruská ambasáda v Praze (převzala jej z českých proruských serverů). I ambasáda však nakonec nejspíše usoudila, že Rusko opravdu nebylo historicky vždy takovým, jaké je zobrazuje video. Tweet totiž posléze v tichosti ze svého profilu smazala.

Můj Putine

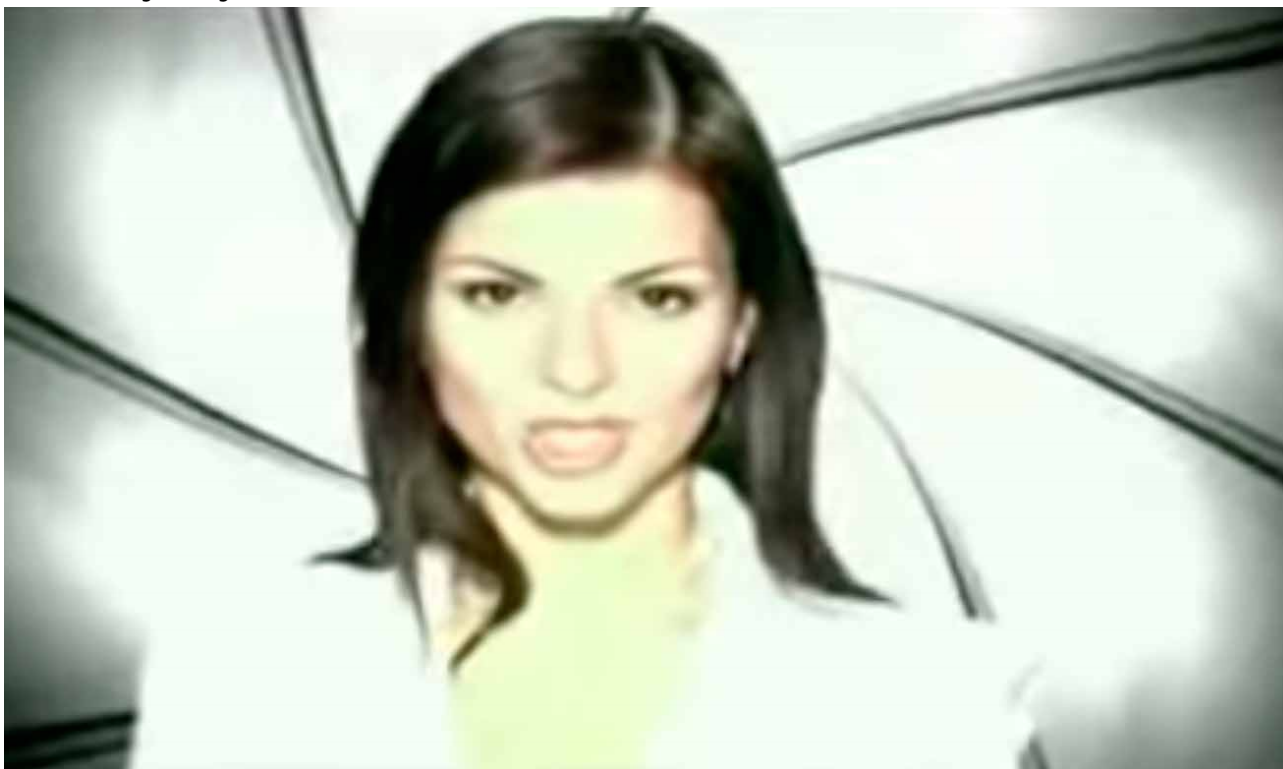
[Přehrát video](#)

Světlovlasá mladá žena pje ódy na svého hrdinu – jeho nebojácnost a rozhodnost. Tímto ztělesněním mužského ideálu není nikdo jiný než **ruský prezident**. „Putine, můj drahý Putine, chci být s tebou, vezmi mě s sebou,“ zpívá žena ze Sibiře, která si říká **Mashany May**. Na první pohled se zdá, že jde o další v řadě videí, kde mladé Rusky obdivují maskulinitu svého prezidenta. Po několika vteřinách je ale záměr jasnější. **Zpěvačka vystupuje v dvojroli**: jako **ztělesnění Ruska** v bílo-modro-červených šatech a jako **symbol Ukrajiny** v žluto-modrých barvách. Namísto svalů svého prezidenta explicitně **obdivuje obsazení Krymu** a skrze zvolenou symboliku **vybízí zuboženou Ukrajinu k následování Putina a připojení se k Rusku**. Zpěvačka se v interview vyjádřila: „Zpívání jen o lásce je nudné. Píseň podporuje prezidenta a vyjadřuje mé názory jako občanky. Náš prezident je jedinou osobou, která dokáže Ukrajině pomoci.“

Dynamická melodická hudba a poměrně kvalitní zpracování zajistily videoklipu jen na YouTube téměř tři miliony zhlédnutí během sedmi měsíců, což není vůbec málo. Ukazuje se, že se jedná opravdu o účinný formát. Video pojímá nezávislost jako temné zajetí, naopak svoboda spočívá v podvolení se Putinově vůli. Ukrajina a Rusko jsou podle klipu dvě části jednoho těla a k vysvobození Ukrajiny dojde pouze tehdy, když Putin tyto části spojí. Vše podtrhuje text, který například větou „Nemohu na tebe zapomenout.“ na rovinu říká, že Ukrajina vlastně vždy patřila Rusku. Zajímavé jsou ve videu také detaily – třeba použití motorčky jako symbolu dynamiky a rychlosti. Videoklip si nicméně vysloužil poměrně negativní reakce pro svůj až příliš naivní a manipulativní obsah.

Klip pracuje především se symboly, které jsou poměrně doslovné a které divák schopný kritického náhledu snadno odhalí. Nicméně pro velkou část populace mohou fungovat spíše na podprahové úrovni (a o to účinněji). Usměvavá, odhodlaná a spokojená dívka v ruských barvách vystupuje na zelené svěží louce, svítí slunce, jde o volný, otevřený prostor. Kdežto dívka v ukrajinských barvách je polapena ve sklepení, mezi studenými zdmi, její výraz je nešťastný, bázlivý. Nakonec však v poslední scéně videa přece jen najde dírou ve zdi cestu ven (naději).

Někoho, jako je Putin

[Přehrát video](#)

Hudební videoklip dívčího dua **Singing Together** se ihned po svém vzniku v roce 2002 stal **hymnou oslav ruského prezidenta Vladimira Putina**. Píseň se dočkala mnoha remixů, stala se nedílnou součástí každého karaoke playlistu. Dodnes se hraje na pochodech při významných výročích, zároveň se stala jedním z klíčových motivů volební kampaně za znovuzvolení Putina prezidentem v roce 2004.

Byť se klip na první pohled jeví jako jasná propaganda, která má za cíl budovat kult osobnosti Vladimira Putina, okolnosti vzniku, a zvláště motivy autorů tuto jednoduchou představu poněkud zpochybňují. **Autorem** je Alexandr Jelin, který se vsadil o 300 dolarů, že se mu podaří vytvořit hit. Popisuje: „Vše, co jsem potřeboval, bylo to správné sdělení. O čem může holka zpívat? O tom, že je Putin skvělý? To by bylo hloupé a nebylo by to vtipné. Může ale zpívat o tom, jak ji vše kolem štve a že potřebuje muže, jako je Putin.“ Jelin oslovil svého starého přítele, který pracoval v Kremlu jako vedoucí tiskového oddělení federálního soudu. Najali dvě zpěvačky, jimž slíbili, že z nich udělají hvězdy. A povedlo se. Sám autor zůstává pragmatikem: „Ničeho nelituji, jsem profesionál. Kdyby mi nějaká cizí tajná služba zaplatila, abych napsal píseň naopak proti Putinovi, pro peníze to udělám.“

Mediální sdělení velmi často pracují s emocemi a hodnotami. Pro účinnou moderní propagandu je typické, že se nutně nevěnuje politickým úspěchům, ale například – jako v tomto případě – klade důraz na **budování kultu osobnosti** a využívá k tomu prvky moderní popkultury. Putin zde není politickou figurou, je ideálem, vzorem pravého muže, kterého ženy ve svém partnerovi často nenacházejí. Autor vysvětluje: „Rusové tu píseň milují ne proto, že je o Putinovi, ale hlavně kvůli jejímu textu: někoho, kdo nepije, kdo neuteče, kdo není zlý.“ Je faktem, že jen v roce 2009 bylo v Rusku zaznamenáno půl milionu úmrtí spojených s alkoholem. Není tedy divu, že ruská společnost hledá cestu ven, byť v tomto případě skrze iracionální budování kultu osobnosti, který je zneužit pro upevnění mocenských pozic.

Zdroj: <http://www.pbs.org/soundtracks/stories/putin/>

Putinova armáda

[Přehrát video](#)

Cílem spotu, který zhlédlo již **2,5 milionu diváků**, bylo podpořit Vladimira Putina v prezidentských volbách roku 2011. Video bylo zveřejněno v době, kdy Putin ještě oficiálně neoznámil svůj záměr kandidovat a bylo třeba ukázat, že existuje tlak a chuť zdola, kterým on pak může vyjít vstříc. Studentka Diana, členka skupiny Putinova armáda, v kvalitním oblečení a s produkty Apple, kráčí moskevskými ulicemi a ubezpečuje diváky o své bezvýhradné **podpoře Vladimíru Putinovi**. Na závěr si roztrhne tílko, pronese slogan „Roztrhám své oblečení pro Putina“ a vyzve další dívky k tomuto činu (celá akce byla koncipována jako soutěž, jejíž vítězka získala iPad 2). Sdělení má nicméně ještě jeden význam: je **výhrůžkou Putinovým kritikům**. Video je **uděláno tak, aby zvýšilo virální potenciál**, tedy aby bylo široce sdíleno a aby se zapojilo co nejvíce dívek, a vznikly tak další atraktivní spoty.

V Rusku je poměrně časté, že politické kampaně na podporu Putina jsou **dělány tak, aby vypadaly, že se jedná o autentickou iniciativu občanů**. Video se stalo virálním poté, co jej na Live Journal (nejpopulárnější blogovací platforma v Rusku) umístil jistý Kirill Schitov, 26letý právník a moskevský radní z mládežnického křídla Putinovy politické strany Sjedinené Rusko. Odmítal však potvrdit, že se na tvorbě spolupodílel. Nicméně ruští blogeri záhy odhalili, že za projektem Putinovy armády stojí prokremelské mládežnické hnutí Naši.

Záběry ve videu opakovaně ulpí na pravoslavném křížku na Dianině hrudi. Víra a náboženství spolu s pravoslavnou církví se staly integrální součástí ruské moci, a tedy i propagandy. Je tím pozoruhodnější, jakého **souladu otevřené** (ovšem výhradně dívčí) **sexuality s tradičními církevními hodnotami** se daří docílit autorům takovýchto kampaní, aniž by to vyvolalo znatelné pobouření. A není to jediný paradox. Obdiv k západní značce Apple (Diana vlastní iPhone a výhrou v soutěži je iPad 2) kontrastuje se silně protiamerickou rétorikou Putinovy administrativy a jeho příznivců.